

*VEOK har modtaget nedenstående fra **Carly Majholm**, der er født 1933, konverterede 1956, studerede filosofi og teologi i Holland og Tyskland i 60'erne. Kortvarig præst ved Sakramentskirken. Ansat ved socialt arbejde i Stat og Kommune indtil pensionering i 1993. Redaktør på **Steno-Forlag** og har oversat flere af forlagets bøger. Gift 1969 har 3 voksne børn.*

Overvejelser om forhold og holdninger i Den katolske Kirke, som før eller siden må og skal ændres

Med den udvikling i samfundet, som er sket over de seneste 200 år, er det væsentligt nødvendigt, at Den katolske kirke, som i sin struktur og i sine holdninger fortsat er levn fra feudalismen, må foretager drastiske ændringer, hvis den fortsat mener at have et budskab til mennesker i vor tid. I det følgende vil der blive fokuseret på nogle få eksempler inden for tre hovedområder: Struktur, teologi og liturgi.

A. Den katolske Kirkes struktur

Enevælde eller demokrati

Som kirken fremtræder i dag, er dens struktur enevældig, og det er kirkens holdning, at den ikke kan eller må blive demokratisk. At kirken er et teokrati er ikke en begrundelse for den nuværende struktur, og en mere demokratisk struktur vil ikke være en modsætning til teokratiet. Den Evige er kirkens egentlige leder, men han har ladet menneskers hænder varetage den daglige ledelse, og den kan meget vel tænkes at være demokratisk.

At de lokale biskopper skal vælges af paven / kurien er ikke en tvingende nødvendighed, for de kunne lige så godt vælges af den lokale kirke ved demokratiske valg. Derved undgår man, at pavens / kuriens specielle kirkepolitiske strategier får forret frem for de interesser, der lever i de lokale kirker.

På samme måde kunne regionale bispekonferencer ved repræsentativt demokratisk valg vælge de kardinaler, der skal udnævnes. Antallet af kardinaler skal forinden være afgjort, så der er tale om en spredning af kardinaler over hele kloden.

Det kardinalkollegium, der herefter opstår, skal foruden at vælge paven, også rådgive og støtte ham i hans ledelsesmæssige opgaver, bl.a. at medvirke ved valg af ledelsesposter i kurien.

En sådan demokratisk struktur vil kunne modvirke det magtmisbrug, der i den feudalistiske struktur er en åbenlys hindring for gennemførelse af strukturændringer, og desuden hindrer implementeringen af Det andet Vatikankoncils beslutninger.

Det er i øvrigt ikke blot valg til biskop, kardinal og pave, der kan og må demokratiseres, men i lige så høj grad valg til menighedsråd, pastoralråd og andre lokal-kirkelige gremier. Disse valg er allerede demokratiske, men problemet er, at de principielt kun er *rådgivende*, og at biskoppen til enhver tid har den endelige beslutning. En sådan struktur signalerer med al ønskelig tydelighed, at lægfolket ikke er i stand til at træffe nødvendige og afgørende beslutninger, hvorfor man da også gennem de seneste årtier har oplevet en dalende interesse for at stille op til valg til disse gremier. Disse ovennævnte råd skal naturligvis have demokratiske beføjelser og dertil svarende *ansvar*.

Sognestrukturer eller funktionsmenigheder

I de seneste decennier har det vist sig vanskeligt at skaffe tilstrækkeligt med præster til de allerede eksisterende sogne i den vestlige verden. Kirken har hidtil indtaget den holdning, at antallet af sogne skulle afstemmes efter antallet af præster, der er til rådighed til sognearbejdet. I de enkelte bispedømmer bliver der således fra tid til anden tale om sognenedlæggelser / sognesammenlægninger, men denne holdning er ikke en holdbar løsning i det lange løb, men her og nu fastholder man gejstlighedens magt i sognene. Problemet betragtes udelukkende ud fra gejstlighedens perspektiv.

En anden og mere fremtidsorienteret løsning er allerede mulig at gennemføre efter de eksisterende kirkeretlige regler. I bispedømmet Rouen i Frankrig havde man for få år siden 300 sogne, der stod uden sognepræst. Biskoppen foreslog disse sognes menighedsråd, at de kunne overtage ledelsen af sognene ved at vælge 5 personer, der efter en oplæring, som biskoppen ville iværksætte, kunne varetage sognets forskellige interesser. Sognene ville få tilknyttet en præst, som på skift ville besøge sognet og læse messe. De øvrige søndage kunne man selv stå for en Ordets gudstjeneste. Af de 300 sogne sagde 276 ja til denne ordning, som har vist sig at kunne fungere.

En sådan struktur giver *lægfolk en opgave og et ansvar*. Opgavefordelingen er helt og aldeles anderledes end hidtil. Det er lægfolk, der står for ledelsesopgaver, og det er præstens opgave at være sjælesørger, åndelig vejleder. I enhver menighed findes der lægfolk, der til dagligt har ledelsesopgaver i det verdslige liv, og som er uddannet til disse opgaver. Præsterne, som hidtil har varetaget sognets ledelsesopgaver, har aldrig fået en uddannelse til at kunne varetage disse opgaver, hvorfor man rigtig mange steder anser det for ledelse blot at ville kontrollere og sige fra over for lægfolkets forslag og pastorale tiltag.

Når man som løsning på de aktuelle præstemangel-problemer foreslår, at det vil være hensigtsmæssig at slå alle storbyens sogne sammen til et sogn, kan det kun anses for at være en sidste krampetrækning for fra gejstlighedens side at beholde indflydelse og magt i alle storbyens sogne. En sådan struktur vil aldrig kunne tilgodese de enkelte bykvarterers særinteresser og de forskellige pastorale tiltag, der er påkrævet i forskellige kvarterer.

I strukturdebatten er der tale om en række forhold, der spiller en afgørende rolle, men ikke har været nævnt i den verserende debat - bl.a. følgende: I vore dages storbyer, hvor der er mange katolske kirker taler man fortsat om sognemenigheder, hvor der *reelt* er tale om *funktionsmenigheder*. Agrarsamfundets sognestruktur hører slet ikke hjemme i en storby.

Efter Det andet Vatikankoncil kan lægfolket varetage flere opgaver i menigheden end tidligere, og denne udvikling er endnu kun lige begyndt, for alle troende har en sendelse, en karisme, der skal udøves til gavn for fællesskabet. Lægfolket er parat til at påtage sig mere, og de venter kun på, at Rom og de lokale biskopper får brug for dem. Desværre er det nok sådan, at der vil gå endnu en menneskealder eller to, før det sker.

Cølibat / gifte præster / kvindelige præster

I de første 1.000 år af kirkens historie har man kendt til gifte præster, og da man besluttede at indføre tvungen cølibat for alle præster, var det vanskeligt at gennemføre mange steder – ikke mindst her i Norden. Der er således intet teologisk til hinder for at ophæve det tvungne cølibat. At man fortsat fastholder det tvungne cølibat kan kun tolkes som magtmisbrug, for man ved godt i Rom, at det engang vil blive ophævet. Som forholdene er i dag, bliver det for lægfolk helt uforståeligt, at en diakon kan foretage alle liturgiske handlinger i kirken, men ikke må fejre eukaristien. Hvorfor er dette sakramente vigtigere, mere hellig, skal omfattes med større omhu, end alle de andre?

Den persongruppe, der er mindst gearet til de forestående ændringer er efter min opfattelse: **Præsterne**. Det er som om deres identitet står og falder med at være sognepræst. Hvad er præstens rolle her og nu? Hvad burde den være? Hvordan vil den kunne være fremtidsrettet? Disse spørgsmål vil der utvivlsomt være / blive stor uenighed om i de kommende år, og måske er det derfor, man har ladet dem ligge.

Ser man på Det andet Vatikankoncils *dekret om Præsternes tjeneste og liv*, vil man opdage, at dekretet var længe undervejs. Efter at have sammenskrevet 17 udkast, blev teksten i tredje session stærkt kritiseret og stemt ned. Efter at have taget hensyn til utallige ændringsforslag blev teksten igen stærkt kritiseret og mere end titusinde ændringsforslag blev indsendt. Under et stærkt tidspres blev teksten godkendt den 7. dec. 1965, dagen før Det andet Vatikankoncil blev afsluttet. Dette sagsforløb viser, at der er tale om et hedt emne, og at sagen absolut ikke er færdigdebatteret med det nuværende koncil-dekret, der slet ikke er konkret.

Den 9. febr. 1970 udsendte en række tyske teologi-professorer (*Ludwig Berg*, Mainz - *Alfons Deissler*, Freiburg - *Richard Egenter*, München - *Walter Kasper*, Münster - *Karl Lehmann*, Mainz - *Karl Rahner*, Münster-München - *Joseph Ratzinger*, Regensburg - *Rudolf Schnackenburg*, Würzburg - *Otto Semmelroth*, Frankfurt) et memorandum om en cølibat-debat, hvori man anmodede Den tyske Bispekonference om at tage emnet op til nærmere drøftelse og desuden at forelægge sagen i Rom. Kirkens øverste ledelse tog imidlertid ikke emnet op.

Også i Holland arbejdede man med samme tanker, hvilket afspejles i et citat fra Edward Schillebeeckx' bog *Theologisch testament*, (Nelissen 1994, s. 48): 'I begyndelsen af 1970 var flertallet på det hollandske pastorale koncil for en adskillelse af præsteskab og cølibat. Dette koncil anmodede udtrykkeligt Rom om at overveje embedscølibatet som et frit valg. Modsætningerne mellem Vatikanet og det katolske Holland nåede her det dybeste punkt - meget mere end ved de hollandske biskoppers hyrdebrev før koncilet, som kun var begyndelsen på det spændte forhold. Dengang beskyttede statssekretær kardinal Villot endnu Alfrink, og han anmodede paven om ikke at træffe forholdsregler mod "Holland".

Alfrink rejste nogle måneder senere til Rom - (jeg véd ikke, om han blev opfordret til det). Hos pave Paul VI forklarede han betydningen af det hollandske pastorale koncils henvendelse. Senere fortalte Alfrink mig (ordret): "Paven svarede: 'Denne adskillelse må komme før eller senere, men jeg vil ikke gå ind i historien som den pave, der i den latinske kirke afskaffede det forpligtende cølibat for præster'". Alfrink tilføjede: "Det sagde han ordret". Er det ansvarlighed?

Nu er det *indlysende klart*, at den aktuelle mangel på præster i den vestlige kirke ikke skyldes pligtcølibatet, men det er *en medvirkende faktor i den problemkreds, præsterne befinder sig i*, uden at den øverste kirkelige ledelse har gjort noget ved problemerne gennem flere årtier.

I 1979 blev Præsternes tjeneste taget op som emne på bispesynoden i Rom. På grund af synodens korte forløb og de store forskelle fra verdensdel til verdensdel, kom der ikke egentlige løsninger på bordet.

I 1992 udsendte de tyske biskopper et *Sendebrev om den præstelige tjeneste*, hvor man opregner en række af de aktuelle præstelige problemer, men problemerne var et udtryk for, at den præstelige rolle ikke mere var så indlysende klar som tidligere.

I tiden herefter har Vatikanet haft nok at gøre med alle misbrugssager, og derfor venter de involverede parter fortsat på, at kirkens øverste ledelse tager fat på de emner, der er af så afgørende betydning for præsterne og deres tjeneste i en globaliseret verden, hvor den gamle identitet og opgavefordeling ikke er holdbar længere.

Når man i disse år taler om *manglende præstekald*, hænger det ret nøje sammen med, at man har undladt at drøfte præsternes situation, deres identitet og opgavefordeling. Hvem er villig til at gå ind i præstegerningen med bind for øjnene, uvidende om, hvordan arbejdet vil forme sig i fremtiden og hvilke krav, der vil blive stillet? Menigheden er ikke mere umælende 'får', der lader sig dirigere. Præsterne får modspil. Hvordan er kandidaterne rustet til det? Det er absolut på tide, at man får drøftet dette emne grundigt og åbent.

At man nu begynder at tale om muligheden for *kvindelige præster*, hænger sammen med udviklingen i det verdslige samfund gennem de sidste godt hundrede år, hvor kvindernes stilling i samfundet er blevet ændret på alle områder. Med en voksende selvstændiggørelse er spørgsmålet om en mere selvstændig placering i kirkens liturgiske liv derfor taget til. Det andet Vatikankoncil åbnede mulighed for, at piger mere aktiv kunne deltage i liturgien som ministranter, men denne mulighed har man senere fra pavens og kuriens side søgt at indsnævre. Nogen egentlig religiøs begrundelse for at afvise kvinder fra præstedømmet findes ikke. I den liberale jødedom har man længe kendt til kvindelige rabbinere, og selv om det måske vil tage lang tid endnu, vil kirken komme til at acceptere kvindelige præster.

Utrolig mange steder er katolske søstre meget engagerede i den lokale liturgi. De sørger for gudstjenesternes struktur, sørger for at de liturgiske bøger og ritualer er ajourført, udformer menighedens forbønner, hjælper præsterne med prædikenerne og prædiker selv fra tid til anden. Mange af disse søstre har en ganske gedigen teologisk uddannelse (i visse lande på højde med præsternes). For lægfolk er det med rette ubegribeligt, at bl. a. disse søstre ikke må få del i præsteembedet.

Præstekandidater og præsteuddannelsen

Den katastrofale krise, hvori kirken i den vestlige verden p.t. befinder sig, og som man i begyndelsen håbede på ville vise sig at være ganske få tilfælde af præsters pædofile tilbøjeligheder, har afsløret et uhyggeligt stort antal tilfælde, som slet ikke hører hjemme i en kirkelig referensramme. Pressen har kastet sig over sagerne, og fra alle sider er der skrevet meget om eventuelle årsager til præsternes misbrug. Man har peget på cølibatet som egentlig årsag. Man har fremhævet, at mange præster er homoseksuelt orienterede, og at det kunne være en medvirkende årsag. Men om den enkelte præst er homoseksuelt eller heteroseksuelt orienteret, så er misbrug af den ovennævnte art et udtryk for en personlighedsbrist. Derfor må man efter min opfattelse undersøge, hvordan den kirkelige udvælgelse af præstekandidater er organiseret. Kirkens gejstlige embeder er ikke og må aldrig blive 'sanatorier' for personer, der trænger til en psykisk eller karaktermæssig behandling. Eftersom personer i disse stillinger skal kunne vejlede andre mennesker, skal de selv have gennemgået en tilbundsående undersøgelse og test, der afslører deres psykiske tilstand og deres psykiske styrke og habitus.

Har man i dag en sådan baggrundsvurdering? Kan kirken som sådan frasige sig et alvorligt medansvar for den aktuelle situation. Det er ikke blot ynkeligt, men snarere kriminelt at iagttage, hvorledes nogle biskopper, der har søgt at dække over misbrugene (inklusive kardinal Ratzinger, der angiveligt havde ansvaret for over 3.500 af de mest alvorlige sager), nu søger at løbe fra deres ansvar. De burde alle fratages deres stillinger!

I takt med en ændring af præsternes opgaver i sognene, hvor de ikke mere skal have ledelsesopgaver, men være sjælesørgere og åndelige vejledere for menighederne, må præsteuddannelsen lægges radikalt om, og der skal lægges meget stor vægt ikke blot på eksegesi, dogmatik og pastoralteologi, men også på psykologien i alle former for menneskelige kontakter. Under uddannelsen og i de første år som præst skal den enkelte nyuddannede præst følges af en mentor.

B. Den katolske Kirkes teologi

Nyformulering af dogmer og holdninger

En teologisk opfattelse bliver ikke mere klar og forståelig af at blive gentaget i 1.500 år eller mere. En tekst, der er affattet for godt 100 år siden kan opfattes på forskellig måde, for sproget har ændret sig og datidens gængse formuleringer er med tiden gået i glemmebogen. Det er også den egentlige årsag til, at man sørger for, at stort set hver eller hver anden generation bliver præsenteret for en ny Bibeloversættelse.

Kirken finder det vigtigt, at man får Bibeloversættelser, der er skrevet på et moderne sprog, hvorved forståelsen af de gamle tekster forøges, men en lignende holdning har man ikke, når det gælder kirkens mange fundamentale dogmer, f.eks. dogmet om Treenheden.

På det tidspunkt, hvor dette dogme blev vedtaget, havde begrebet 'persona' en anden betydning end i dag. 'Persona' betød 'rolle / maske' (en maske, en rolle, man spiller). Overført på Den Evige gav det god mening at tale om tre roller, tre måder, hvorpå Den Evige kom mennesket i møde: Som Fader uden for tid og rum, som Søn, hvor mennesket Jesus

af Nazareth var Den Eviges repræsentant og stedfortræder i tid og rum, og som Helligånd, der repræsenterer Den Eviges holdning til menneskene i tid og rum efter Jesu død og opstandelse.

I stedet for denne forklaring på Den Eviges 'roller' har kirken blot videreført 'personabegrebet' uden at tage hensyn til forskydningen i begrebet. Dette har medført, at de troende efter ordlyden må gå ud fra, at der er tale om tre personer – Fader, Søn og Helligånd – med andre ord *tre guder*, for hver af de tre er gud. Hvordan forholdet mellem de tre er, går hen over hovedet på langt de fleste, og man kan i utallige prædikener konstatere, at det også går hen over hovedet på mange præster, der vover sig ud på lange og spidsfindige udredninger om Guds indre liv, som vi alligevel ikke har en jordisk chance for at kunne fatte og forstå eller vide noget som helst om.

At kirken ikke for længst er begyndt at nyformulere de vigtigste teologiske holdninger, er uforståeligt og kan kun opfattes som et udtryk for manglende respekt for lægfolket, eller er det ikke snarere et udtryk for, at man på denne måde fortsat har et fast greb om lægfolket. Det ovennævnte eksempel er blot ét af rigtig mange begreber, der trænger til et eftersyn og en ny formulering / forklaring.

Eftersyn af teologiske begreber og holdninger

Allerede i løbet af de første kristne århundreder lykkedes det kirken at gøre sig helt fri af de Jesus-troende jøders opfattelse og formuleringer, der blev erstattet med en teologisk system, der byggede på den græske filosofi. Med en systematisk deduktiv tænkning lykkedes det kirken at opstille en teologisk 'bygning', der havde svar på snart sagt alt.

Arvesynden Det deduktive system blev også anledning til en række konklusioner, som kirken kunne finde anvendelse for i andre sammenhænge, og hvis teologiske indhold er yderst tvivlsom. Som eksempel kan her nævnes læren om arvesynden, som *Augustin* har fået æren af, og som indtil da var et ukendt begreb. For den ortodokse kirke er det fortsat et ukendt begreb, og man kan spørge sig selv, hvorfor den fortsat spiller en så stor rolle i den katolske kirke og i de protestantiske kirker.

Egentligt er læren om arvesynden *et frontalangreb på Den Evige* som skaber af alle ting, inklusive mennesket. Når mennesket ved sin fødsel allerede er belastet af synd, har Skaberen derfor ikke gjort sit arbejde ordentligt. Men i skabelsesberetningen hedder det, at Skaberen – efter at have skabt mennesket – sagde, at det var *'meget godt'*. Til trods for dette fastholder kirken denne lære, og den har mange fordele. Som en konsekvens af denne lære kan Jesus ikke have søskende, Jesu mor Maria må være jomfru, mennesket er fra fødsel til grav afhængig af kirkens bistand for i det hele taget at kunne komme ind i den himmelske verden. Takket være arvesynden har kirken et fast greb om de troende, og i påskeliturgien bliver den fremhævet som *'den lykkelige brøde, der fortjente så stor en forløser (Jesus)'*. Når mennesket nu helt fra begyndelsen af sit liv er udstyret med arvesynd, kan det næppe af egen drift gøre noget godt, hvilket for mange mennesker er en psykisk belastning, for den daglige virkelighed viser dog, at man kan gøre godt, at man ikke synder uafsladeligt. *Med arvesynden fratager kirken mennesket dets selvrespekt, dets muligheder for at udnytte sine evner og kræfter, for 'man skal ikke tro, at man kan frelse sig selv'!*

Kirkens fremhævelse og forherligelse af **lidelsen** er et lignende tilfælde. Kirken fremstiller Jesu frelsergerning som *en offerhandling*, hvor han – efter Den Eviges vilje - opofrede sig selv for at sone Adams brøde, d.v.s. arvesyndens følger. Det er således Den Eviges vilje, at Jesus skulle lide og dø på korset. Den gudsopfattelse, der ligger til grund for denne forestilling, er ikke videre taltale, og i mange troende øjne opfatter man da også Den Evige som *en Gud, der kræver hævn*. En kærlig Gud er ikke til at få øje på, for Gud kræver sin søns lidelse og død for at blive tilfredsstillet. Denne forestilling fik tragiske konsekvenser, for allerede i de allerførste kristne decennier var der mange, der blev martyrer, fordi de ved at følge Jesus også måtte følge ham i hans lidelser og i hans død. Når denne lidelses-mystik kunne få så stor indpas i kristendommen hænger det sammen med, at den oprindelige hebræiske tilgang til forståelsen af Jesu liv og virke blev fortrængt.

Helt fra begyndelsen stod det klart, at Jesus, der selv var farisæer, indtog en kollisionskurs imod saddukæerne og ypperstepræsterne, som var indsat af romerne og slet ikke opfyldte de krav om at være i Zadoks slægt, som nu engang var gældende for dette embede. I sin kritik af præsteskabet og af ypperstepræsterne, der også samarbejdede med romerne, stod Jesus ikke alene. En stor gruppe af præsterne havde skilt sig ud og var flyttet til Qumran, hvor de dannede essener-samfundet. Jesu anliggende var ikke at opsøge lidelse og død for at gøre det godt igen, som arvesynden (som han i øvrigt ikke kendte noget til) havde ødelagt, men derimod konsekvent at bekæmpe alt det, der giver sig ud for at være gudvelbehagelige handlinger, men i ly af fromhed og religion er verdslig magtmisbrug, der trællebinder mennesker på en snedig måde og ødelægger deres frihed. Datidens magthavere var derfor også yderst nervøse over Jesu handlinger og hans forkyndelse, der tiltrak store skarer af de jævne mennesker. En god anledning til at blive af med ham var naturligvis påskefesten, hvor der gennem flere årtier var tradition for ballade og oprør i Jerusalem. Sammen med de romerske myndigheder lykkedes det da også præsteskabet og ypperstepræsterne at få ham dømt og henrettet. Men deres problem var ikke løst med denne forbryderiske handling, for de kunne ikke tage højde for, at Jesus – til trods for sin død og begravelse – var en levende virkelighed, der havde samme indflydelse, som han havde haft i levende live. Efter kort tid viste det sig, at selv et betragteligt antal præster tilsluttede sig de Jesus-troende jøders menigheder / synagoger. Jesus opfyldte ikke Den Eviges vilje ved at påtage sig lidelse, men ved at stå op imod uretfærdighed, menneskelig magtmisbrug, udnyttelse af de svage til egen vinding, og modsætte sig enhver form for at optræde som ulv i fåreklæder – også når disse klæder har udseende af at være hellige paramenter. I denne kamp for retfærdighed kræves der konsekvens – og som led i en sådan konsekvens kan der blive tale om at sætte livet ind med risiko for at miste det.

Ud over et eftersyn af teologiske begreber og holdninger er det påtrængende nødvendigt, at kirken genovervejer sit **teologiske monopol**, hvor kun den fortolkning og forståelse af kristendommen, som bygger på den græske filosofi, er den rigtige – er SANDHEDEN. Kirken er af den opfattelse, at den sandhed, som Helligånden - ifølge Jesu udsagn – skulle vejlede kirken frem til, er identisk med kirkens store teologiske 'bygning', og det falder ikke kirken ind at opfatte Jesu ord på en sådan måde, at Helligånden ville føre kirken og de troende frem til *et personligt forhold til Jesus selv*, til ham, der er vejen, sandheden og livet. Helt fra de første konciler har kirken flittigt anvendt sit teologiske system til at gøre det af med anderledes tænkende, og indtil den dag i dag er det den bedste metode til at give de personer mundkurv på, som har en anden opfattelse end kirkens øverste ledelse. Når

alt kommer til alt er det en uhørt påstand at fremføre, at kirken skulle sidde inde med den evige sandhed. Kirkens tankebygning er menneskeværk og mange enkeltdelen er uhyre tvivlsomme. Den Eviges tanker og vilje med menneske skulle således ikke være mere udviklede, end at mennesker er i stand til at kortlægge og systematisere dem, hvilket er en uhyrlig tankegang. Det eneste problem for kirken er p.t. at denne SANDHED skal indføres i de øvrige kontinenter, hvor det er vanskeligt at forstå, hvorfor man i fjernøsten, i Afrika og i Syd- og Mellemerika skal påtvinges en tænkning, man ikke har nogen som helst baggrund for at kunne tilegne sig. Hvis kirken overhovedet har set problemet, så gør den intet for at løse problemet. Kristendommen kan angiveligt kun forstås i denne græske referensramme, og derfor må alle – overalt i verden – acceptere denne formulering af SANDHEDEN. Hvis ikke det er magtmisbrug, så ved jeg ikke, hvad magtmisbrug er.

En gruppe mennesker, der som de første blev berørt af denne holdning, var **de Jesus-troende jødiske synagoger**. Til trods for, at disse mennesker sad inde med viden om den hebræiske referensramme, som Jesus havde anvendt, og selv levede i denne ramme, fik kirken hurtigt nedlagt forbud mod denne hebræiske forståelse af Messias-troen. De hellige skrifter, evangelierne, som var affattet i den hebræiske referensramme, fortolkede kirken efter deres egne principper, hvilket medførte, at man indtil den dag i dag udvælger sig tekster, der passer ind i kirkens tænkning, og man tager det ikke så nøje, hvordan man citerer teksterne, idet man springer vers og hele afsnit over. Men når kirken ikke er interesseret i den hebræiske baggrund for teksterne og deres indhold, så er det helt og aldeles uacceptabelt, for så kunne man reelt anvende en hvilken som helst tekst. Helt fra begyndelsen har kirken fastholdt, at jøderne var medskyldige i Jesu død, at jøderne levede under lovens trældom, at gode gerninger ikke har betydning for menneskets frelse, og med Augustin blev det også klarlagt, at Den ny Pagt havde overtaget indholdet af Den gamle Pagt, og at jøderne derfor kun beskæftiger sig med Den gamle Pagts ydre skal – et synspunkt som pave Benedikt XVI deler. Gennem århundreder har kirken ved de højtidelige forbønner i Langfredagens gudstjeneste bedt for de 'troløse' jøder. Denne forbøn blev først ændret under pave Johannes Paul II, men pave Benedikt XVI har tilladt, at man anvender den gamle liturgi og dermed også bønner om de 'troløse' jøders omvendelse. Udover denne helt systematiske antijudæisme har kirken i århundreder utallige gange og i utallige tilfælde forfulgt jøder og iværksat tvangsdåb i stor stil. Det kan derfor ikke undre nogen, at jøderne har måttet tage alvorlige skridt for at støtte deres menigheder imod kirkens overgreb og had. Sådanne skridt er den 12. bøn i 18-bønner, og Kol-nidre-bønner må ses i samme sammenhæng. I de seneste decennier har man især i Tyskland og USA haft et godt og nært samarbejde mellem kristne og jøder, og samarbejdet har resulteret i mange fælleserklæringer. Dette samarbejde er skrøbeligt, for jøder har ikke gode erfaringer med de kristnes hensigter, og en enkelt tåbelig udmelding af pave Benedikt XVI er tilstrækkelig til at bremse hele denne meget vigtige proces. Det kunne man opleve ved pavens besøg i Yad Vashem i Jerusalem.

C. Den katolske kirkes liturgi

Eukaristien

I Apostlenes Gerninger fortælles det om den første Jesus-troende jødiske synagoge, at de efter Jesu opstandelse fortsat dagligt kom i Helligdommen, at de holdt fast ved synagogefællesskabet og synagogens liturgi, og at de den første dag i ugen samledes om måltidet

til minde om Jesus og hans liv og virke. Også Paulus kommer i sit brev til menigheden i Korinth ind på taksigelsens måltid, for han bebrejder menigheden, at de hver især kommer med deres egen mad, hvorved der opstår stridigheder, for de rige æder og drikker uhæmmet og de fattige sidder ved bordet som tilskuere til dette sceneri, for de har ikke selv råd til at være rigtig med. En sådan opførsel er uværdig i forbindelse med dette minde- og taksigelsesmåltid. Det er tydeligt, at man i de første decennier har fejret synagogens liturgi om lørdagen (sabbatten) og om søndagen har fejret eukaristien som et fællesmåltid. Først i takt med, at der i de kristne menigheder blev et flertal af personer med hedensk oprindelse, skete der en fusion af synagogens liturgi i form af Ordets gudstjeneste og det eukaristiske måltid. Op igennem århundrederne blev der sat mange fingeraftryk på den eukaristiske gudstjeneste, bl.a. fra ceremonierne ved kejserhoffets audienser.

Hvor der for jøder var en tydelig balance mellem Skriftlæsning, bønner og forkyndelse på den ene side, og Tempeltjenestens handlinger og dynamik på den anden, blev denne ligevægt presset sammen i den eukaristiske gudstjeneste, men på en sådan måde, at gudstjenesten overvejende henvendte sig til forstanden og handlingen blev reduceret til processioner og andre syns-oplevelser. Desuden blev måltidet udformet som en antydning af et måltid.

Med Det andet Vatikankoncil blev der åbnet nye døre for kirkens liturgi, idet man besluttede, at gudstjenesterne kunne afholdes på de lokale kirkers sprog, at lægfolket skulle have mulighed for aktivt at medvirke ved gudstjenesterne, at kvinder også måtte anvendes som lektorer... Alt sammen en god begyndelse, som imidlertid bliver grundigt saboteret af pave Benedikt XVI og kurien, der ønsker at fastholde den gamle liturgi og at fastholde det latinske sprog i gudstjenesten. Herved håbede man på at kunne fastholde den magi og mystik, der er blevet en del af Den katolske Kirkes eukaristiske gudstjeneste.

Denne magi og mystik fremmes på mange måder af kirkens øverste ledelse. Man holder fast i latin som gudstjenestesprog vel vidende, at lægfolk ikke taler eller forstår latin, men det giver gudstjeneste et særligt skær af mystik. Man har fra centralt hold udvalgt de tekster fra Den hellige Skrift som anvendes i gudstjenesten, men man udvælger på en sådan måde, at man ikke tager hensyn til tekstens overordnede sammenhæng. Derved kan man manipulere med teksterne og få den mening ud af teksterne, som man ønsker. Det er derfor en uacceptabel akklamation, når man efter en oplæsning af teksten siger: Dette er Guds ord!

Det magiske og mysteriøse bliver ligeledes fremmet ved at kirkefolket har lært, at man forholder sig stille i gudstjenesten, for 'Gud er til stede i Tabernaklet', og når man er i kirken, er man der for at bede. Ved gudstjenesten må al støj og larm undgås, og derfor må børn helst vente med at komme med til gudstjenesten, indtil de er store nok til at kunne holde sig i ro. Man må spørge sig selv: Hvordan skal børn lære at blive en del af menigheden, hvis de ikke må komme med fra små i fællesskabets handlinger? Er Den Evige imod menighedens snak og samvær? Hvordan skal menigheden blive et fællesskab, hvis de ikke må tale sammen, når de mødes? Kan man kun bede i kirken? Er den personlige bøn særlig vigtig og betydningsfuld, hvis den finder sted under messen? Kan man ikke bede i kirken før eller efter messen?

Kirkens hidtidige holdning til eukaristi-gudstjenesten har været en fremhævelse af denne gudstjeneste i forhold til alle andre gudstjenesteformer. Kirkelige sammenkomster skulle og skal helst indledes eller afsluttes med en messe, og det har for nogle mennesker resulteret i en form for messehysteri. Men når der er tiltagende mangel på præster, og nogle sogne står uden fast sognepræst, er en daglig messe umulig at gennemføre og mange steder kan man end ikke fejre en søndagsmesse, men 'må nøjes med' en Ordets gudstjeneste. Kirken har ikke været tilstrækkelig opmærksom på at anvende hele det liturgiske gudstjenestespektrum og sørge for en naturlig ligevægt mellem de forskellige former. Ved en ensidig fokusering på eukaristien har man medvirket til at udvande denne uhyre vigtige minde- og takkegudstjeneste.

Afsluttende bemærkninger

Man burde i denne sammenhæng også have et afsnit om kirkens etik / moral, for med de økonomiske transaktioner og nu nylig også de mange seksuelle misbrugsanklager mod en lang række præster, er det tydeligt, at der for mange ikke er sammenhæng mellem lære / teologi og handling. Begge dele må gå hånd i hånd for at et menneske kan optræde troværdigt. Kirkens behandling af de sidstnævnte seksuelle sager har vist, at moralteologi er ét, men den daglige virkelighed noget helt andet. Hvordan har man kunnet 'løse' en sag ved blot at forflytte pågældende præst (endda indtil flere gange) uden at sørge for en behandling af pågældende, der med al ønskelig tydelighed tilkendegiver i sine handlinger, at han har store personlighedsbrist?

Når mange i disse år melder sig ud af kirken, er det forståeligt, for det kræver en historisk og teologisk viden at være vidne til kirkens utålelige magtdemonstrationer uden i denne forbindelse at forlade kirkens fællesskab. Man må i denne forbindelse konstatere, at kirken i århundredernes forløb har været ude for lidt af hvert, og at den har overlevet alle truende storme og uvejr. Som den gamle rabbi Gamliel engang udtrykte det, da nogle af apostlene var stillet for det store råd i Jerusalem: 'Hvis de handler efter Guds vilje, kan vi ikke forhindre dem i deres forehavende. Hvis de handler på egen hånd, behøver vi ikke at foretage os noget, for så går deres iver i sig selv igen helt af sig selv'. Den Evige har uden nogen tvivl ønske om, at kirken skal afspejle hans holdninger til menneskene. Derfor må vi alle – måske især kirkens lægfolk – aktivt gå ind i fællesskabet og være med til at præge kirkens udvikling ikke mindst, når kirkens ledelse synes at have deres egne dagsordener, der er præget af ønsket om magt og indflydelse. I kampen mod magthavernes misbrug gik Jesus selv i spidsen, og i hans tilfælde blev det tydeligt for enhver, at det kan være farligt og have store konsekvenser.

Februar 2011
Carly Majholm